

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОСЛІДНА
СТАНЦІЯ ІМЕНІ М.І. ВАВИЛОВА
ІНСТИТУТУ СВИНАРСТВА І
АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК
УКРАЇНИ**

**130 РОКІВ
СЛУЖІННЯ НАУЦІ**

**(Збірник наукових праць, присвячений 130-річчю з дня заснування
Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції
імені М.І. Вавилова)**

**Полтава
2014**

**Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція
імені М.І. Вавилова
Інституту свинарства і агропромислового виробництва
Національної академії аграрних наук України**

130 РОКІВ СЛУЖІННЯ НАУЦІ

**(Збірник наукових праць, присвячений 130-річчю з дня заснування
Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції
імені М.І. Вавилова)**

28 жовтня 2014 р.

**Полтава
2014**

УДК 001:63:631.117.4(477.53)

ББК 72:4

С 81

130 років служіння науці (Збірник наукових праць, присвячений 130-річчю з дня заснування Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції імені М.І. Вавилова). – м. Полтава, 2014. – 150 с.

У збірнику вміщено статті з питань землеробства, рослинництва, селекції, історії сільськогосподарської дослідної справи. В них розкрито становлення, розвиток провідних відділів та основні результати досліджень Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції імені М.І. Вавилова. Подано інформацію про життєвий шлях видатних вчених, наукова і організаційна діяльність яких пов'язана з дослідною станцією.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голова:

Кохан А.В., к. с.-г.н.

Секретар:

Самойленко О.А., к. с.-г.н.

Члени редколегії:

Волощук В.М., д.с.-г.н, проф.;

Гангур В. В., к. с.-г.н.;

Колісник І.В., к. с.-г.н.;

Глущенко Л.Д., к. с.-г.н.;

Лень О.І., к. с.-г.н.

Рекомендовано до друку вченою радою Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції імені М.І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН (Протокол № 7 від 22 грудня 2014 року)

землеробства, організації дослідної справи в агрономії. По його публікаціях різними вченими написано понад 30 рефератів, повідомлень і рецензій, що є красномовним свідченням значення наукового доробку Віктора Івановича.

**ІСТОРИЧНА ХОДА ПОЛТАВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІ ІМЕНІ
М.І ВАВИЛОВА**

Гангур В.В., Гангур Ю.М.

*Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція
імені М.І Вавилова ІС і АПВ НААН*

Відкриттю Полтавського дослідного поля передувала організація в 1865 році Полтавського сільськогосподарського товариства. Ініціатором об'єднання сільських господарств Полтавської Губернії і організації Полтавського сільськогосподарського товариства став передовий полтавський землевласник – князь Сергій Вікторович Кочубей [2,3].

Товариство поставило своїм завданням знайти таку систему ведення сільського господарства, яка забезпечила б високу прибутковість у пореформений період, за нових економічних умов, при розвитку переробної промисловості та зростаючому попиту на сільськогосподарську продукцію.

Секретар Федір Іванович Гейдук у вересні 1866 року розкриває Товариству програмні завдання, вирішення яких покладалося на дослідний заклад.

«Одна из самых главных задач нашего общества, несомненно, состоит в том, чтобы всем лицам, занимающимся или интересующимся практическим земледелием, показать на деле: каким из растений, хлебных, кормовых и промышленных, более или менее известных, можно заниматься с надеждой на успех и пользу при здешних климатических условиях и свойствах почвы. Этой цели можно достигнуть лишь действительными практическими испытаниями, засеиванием разных растений в небольших размерах или, другим словом, учреждением полей или небольшого хозяйства для сельскохозяйственных опытов в том виде, как подобного вида существуют при некоторых замечательных обществах и учебных заведениях Европы. Подобные опыты должны своевременно показать способы рационального приготовления почвы, засеивания разных растений

и требуемую им обработку; здесь должны быть решены возможности и выгода разного рода удобрением и его употреблением.

Это заведение может современно также служить и рассадником надежных семян для земледельцев от тех растений, которые окажутся полезными и выгодными для здешней стороны, и при этом заведении будет находиться также место для предприятия публичных, наглядных, испытаний разных плугов, культиваторов, сеялок, екстирнаторов и т.п...»

З клопотанням про дозвіл на відкриття такої установи та її державну підтримку керівники товариства президент князь Л.В. Кочубей та секретар Ф.І. Гейдук звернулися до уряду Олександра II. Але ця пропозиція була відхилена [4].

Не дивлячись на те, що керівництво товариства змінюється, ідея про створення при ньому дослідної установи продовжує існувати, завойовуючи все більше і більше прихильників. Підтримується ця ініціатива і Полтавським губернським земством. Воно бере на себе зобов'язання покрити значну частину витрат на організацію і щорічне утримання дослідного поля. Губернські земські збори на початку 1884 року затверджують „Статут дослідного поля”. На підставі цього „Статуту” 28 жовтня (10 листопада) 1884 року Полтавське сільськогосподарське товариство обрало першу раду Дослідного поля, поклавши цим самим початок його існування.

Першим директором дослідного поля, за рекомендацією І.О.Стебута та А.Є. Зайкевича, загальними зборами членів товариства 31 березня (12 квітня) 1885 року був Борис Петрович Черепакін, який закінчив курс Петровської сільськогосподарської академії, деякий час працював на кафедрі у А.Є. Зайкевича, і в певній мірі був обізнаний з дослідницькою роботою.

На початку травня 1885 року Б.П. Черепакін виносить на розгляд Полтавського сільськогосподарського товариства проект дослідів з озимими хлібами на 1885 – 1886 роки, які восени 1885 року вже були закладені. Тоді ж вперше було проведено беззмінний посів озимого жита, дослід продовжується безперервно і до сьогоднішнього часу.

Пізніше Б.П. Черепакін за консультації А.Є. Зайкевича, І.О. Стебута, О.О. Ізмаїльського, В.В. Докучаєва, П.А. Костичева розробляє першу програму робіт на 1886-1894 роки.

З широким використанням досвіду Полтавського дослідного поля розпочали свою діяльність: ДЕРЕБЧИНСЬКЕ (1888 р.), ХЕРСОНСЬКЕ (1880 р.), ОДЕСЬКЕ (1893 р.) дослідні поля, ПЛОТЯНСЬКА (1893 р.), ІВАНІВСЬКА (1897 р.), ХАРКІВСЬКА (1908 р.) дослідні станції.

Дослідне поле вже з перших років своєї роботи стало своєрідною школою по підготовці спеціалістів-дослідників. Тут набували практичні навички студенти сільськогосподарських навчальних закладів. У числі практикантів Дослідного поля були К.А. Гамалея, в подальшому помічник О.О. Ізмаїльського, потім керуючий Майновською сільськогосподарською школою; І.О. Широких (згодом професор Ново-Александрійського інституту); П.О. Широких (приват-доцент Київської політехніки); Т.В. Локоть (згодом професор); М.І. Тушкан (в подальшому директор Верхньодніпровської дослідної станції); Ю.Ю. Соколовський і С.Ф.Третьяков.

Пропаганда результатів перших дослідів, впровадження їх в сільськогосподарське виробництво сприяли підвищенню урожайності в Полтавській губернії. Так, якщо одна десятина в дрібних господарствах в 1887-1896 роках давала в середньому 7,2 ц/га, то в наступне десятиріччя (1897-1906) вона дала 8,4 ц/га. У великих господарствах урожайність підвищилась з 9,2 до 11,3 ц/га. Ефективність впровадження заходів, розроблених Дослідним полем, ілюструється також даними 1913 року. Середній урожай зерна з гектара Полтавщини складав 13 ц, тоді як на початку роботи Дослідного поля він не перевищував 7 ц. На Полтавщині збирають одні з найвищих врожаїв сільськогосподарських культур в тодішній Росії.

Про високий авторитет дослідного поля, а з 1910 року -станції свідчить і те, що практичне стажування прагнуть пройти кращі студенти Московського сільськогосподарського інституту.

Тут розпочинали свою наукову діяльність молоді люди, які потім стали

видатними, знаними вченими, не тільки в країні, а й далеко за її межами: М.І.Вавилов, О.Н. Соколовський, І.В. Якушкін, Л.П. Браславець, О.П. Бондаренко, М.М. Самбікін, Т.В. Локоть та інші.

У 1901 році Полтавські губернські збори постановили перетворити Полтавське дослідне поле в дослідну станцію 2-го розряду і подали клопотання до Міністерства землеробства. В 1909 році під час святкування 25-річного ювілею Дослідного поля, було остаточно вирішено питання про перетворення його в дослідну станцію.

На п'ятому році існування Полтавського дослідного поля виникла думка розпочати наукову роботу по поліпшенню свиней. Протягом трьох років до 1892 року розглядалися деякі питання цієї проблеми, потім роботу призупинили. Фундаментально почала проводитись з 1912 року після утворення на станції відділу тваринництва, де проводились наукові дослідження з свинарства, вівчарства і птахівництва. Слід зазначити, що це були перші наукові роботи по тваринництву на Україні.

У 1924 році, підводяться підсумки наукових досліджень станції за 40 років. В деяких приводяться результати вивчення окремих питань з ведення свинарства в селянському господарстві, зокрема, порівняння продуктивності культурної англійської свині і місцевої простої та метіса між ними; ефективність відгодівлі свиней зерном (дертю) та мішанками; люцерна в раціоні свиней; кукурудза і люцерна в раціоні; ефективність кормової і не кормової годівлі; утримання свиней в теплих приміщеннях; який корм для свиней кращий – рідкий чи густий; макуха та висівки в раціоні свиней; цукровий та кормовий буряк в раціоні свиней; зерно жита, проса, гречки в раціоні свиней; послідовність використання гірших і кращих кормів у свинарстві.

У жовтні 1930 року на базі Полтавської сільськогосподарської дослідної станції було створено Українську станцію кормових рослин, через рік перетворену в Український науково-дослідний інститут кормів. Восени 1938 року підпорядковується Всесоюзному науково-дослідному інституту кормів на правах Українського його філіалу. В цій статусі він існував до 1956 року. У відповідності з

постановою лютого (1956 р.) Пленуму ЦК КПРС, філіал, на його експериментальній базі в селі Горбанівка та радгоспу імені Червоної Армії створюється Полтавська державна обласна сільськогосподарська дослідна станція. В цій ролі вона існує і сьогодні. На різних етапах до неї були приєднані насінньгоспи „ім. 9 січня”, „Вирішальне”, племінне господарство ім. Декабристів [1].

Набувши статусу обласного сільськогосподарського наукового закладу, вона з вузькоспеціалізованої стала комплексною установою, завданням якої було наукове забезпечення всіх галузей сільськогосподарського виробництва області.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Браженко І.П., Чекрізов І.О. Шлях в 116 років. //Зб. наук. пр. Інституту землеробства УААН. – 2000. - Вип. 3-4. - С. 112-120.
2. Вергунов В.А., Коваленко Н.П., Сайко О.В. Розвиток сільського господарства Полтавщини в період скасування кріпацтва / Під редакцією В.А.Вергунова. –К.: Нора-прінт,1998. -144 с.
3. Власюк И.И. Результаты научно-последовательской работы Полтавской сельскохозяйственной опытной станции. – Харьков: – «Прапор», 1964. – 59 с.
4. Гриб Н.И., Чуйко В.К. Полтавская ордена Трудового Красного Знамени сельскохозяйственная опытная станция им. Н.И. Вавилова. – К.: «Лыбидь», 1991. – 228 с.

ПІДСУМКИ АГРОХІМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПОЛТАВСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ДОСЛІДНІЙ СТАНЦІЇ ІМЕНІ М.І.ВАВИЛОВА

Глущенко Л. Д.

*Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція
імені М.І Вавилова ІС і АПВ НААН*

*«Человек в сущности, совершенно не думает что у
него под ногами.*

Всегда мчится...

*И самое большое – взглянет, как прекрасны облака у
него над головой... И ни разу не поглядит себе под ноги,
не похвалит: как прекрасна почва?»*

К. Чапек

Ґрунти у природі і житті людини є дуже важливим і одночасно багатим об'єктом. Завдяки унікальному їх атрибуту – родючості – вони є головним засобом виробництва у сільському господарстві, а тому є незамінними.

У процесі використання людиною ґрунти змінюють свою морфологію, склад,